

Aprakstošā daļa

[1] V.S. (lietas materiālos arī – V.S.) dzimis 1960. gadā bijušajā Latvijas PSR, 1998. gadā saņēmis Krievijas Federācijas pilsoņa pasi.

Pilsonības un migrācijas lietu pārvalde (turpmāk – PMLP) 1998. gada 21. jūlijā izsniegusi V.S. pastāvīgās uzturēšanās atļauju.

V.S. no Latvijas Republikas izbraucis 2002. gada 7. augustā un atgriezies 2003. gada 13. jūlijā.

V.S. 2003. gada 16. jūlijā saņēmis jaunu Krievijas Federācijas pilsoņa pasi un vērsies PMLP ar lūgumu ielīmēt pastāvīgās uzturēšanās atļauju jaunajā ceļošanas dokumentā.

[2] Izskatot V.S. iesniegumu, viņa personas lietu un PMLP departamenta rīcībā esošo informāciju, PMLP Ārzemnieku apkalpošanas departaments 2003. gada 22. jūlijā uzdevis V.S. trīsdesmit dienu laikā iesniegt departamentā paskaidrojumus un dokumentus par to, ka viņa prombūtne ārpus Latvijas Republikas ir bijusi no viņa neatkarīgu iemeslu dēļ. Vēstulē norādīts, ka PMLP konstatējusi, ka V.S. ilgstoši uzturējies ārpus Latvijas Republikas laikā no 2001. gada 25. jūnija līdz 2001. gada 30. decembrim, no 2002. gada 4. janvāra līdz 2002. gada 3. augustam, no 2002. gada 7. augusta līdz 2003. gada 13. jūlijam.

PMLP 2003. gada 29. jūlijā saņēmusi V.S. paskaidrojumus, ka ilgstošā prombūtne ir saistīta ar pastāvīgu darbu Krievijas Federācijā.

PMLP Ārzemnieku apkalpošanas departaments ar 2003. gada 24. decembra rīkojumu Nr. 5121 „Par uzturēšanās atļaujas anulēšanu V.S.” uzdevis šā departamenta Uzturēšanās nodaļai anulēt Krievijas pilsoņa V.S. pastāvīgās uzturēšanās atļauju. Lēmums pamatots ar Imigrācijas likuma 36. panta pirmās daļas 4. punktu, jo minētā persona pēc uzturēšanās atļaujas saņemšanas vairākkārt bez pārtraukuma ilgstoši uzturējies ārpus Latvijas Republikas un nav iesniegusi pierādījumus, ka prombūtnei bijis attaisnojošs iemesls.

Minēto lēmumu V.S. apstrīdējis PMLP, kas 2004. gada 30. janvārī pieņēmusi lēmumu Nr. 29, ar kuru atstājusi spēkā PLMP Ārzemnieku apkalpošanas departamenta 2003. gada 24. decembra lēmumu. Lēmumā PMLP norādījusi, ka lietas tiesiskie un faktiskie apstākļi nav atzīstami par tādiem, kas būtu atzīstami par ilgstošu prombūtni pamatojošiem.

[3] Administratīvā rajona tiesa 2004. gada 6. februārī saņēmusi V.S. pieteikumu par PMLP 2004. gada 30. janvāra lēmumu Nr. 29 „Par lēmuma par pastāvīgās uzturēšanās atļaujas anulēšanu atstāšanu spēkā”. Pieteikumā V.S. norādījis, ka sakarā ar grūtībām atrast darbu Latvijas Republikā, bijis spiests meklēt darbu Krievijas Federācijā un pieņemt Krievijas Federācijas pilsonību, taču viņam bijusi uzturēšanās atļauja Latvijas Republikā. V.S. pieteikumā arī norādījis, ka Latvijas Republikā dzīvo pieteicēja ģimene – vecāki, sieva un dēls, kuri ir Latvijas Republikas pilsoņi. Pieteikumā kā V.S. parakstījis viņa tēvs V.S.. 2004. gada 15. martā Maskavā izdota pilnvara, ar kuru V.S. ir pilnvarojis V.S. pārstāvēt viņa intereses tiesā.

[4] Administratīvās rajona tiesa ar 2004. gada 30. marta spriedumu V.S. pieteikums apmierinājusi, atcēlusi ar sprieduma spēkā stāšanos dienu PMLP 2004. gada 30. janvāra lēmumu un uzdevusi PMLP līdz ar sprieduma spēkā stāšanās dienu izdot V.S. pastāvīgās uzturēšanās atļauju Latvijas Republikā.

[5] Izskatījusi lietu sakarā ar PMLP apelācijas sūdzību, Administratīvā apgabaltiesa ar 2004. gada 8. novembra spriedumu V.S. pieteikumu apmierinājusi un PMLP 2004. gada 30. janvāra lēmumu atcēlusi no tā pieņemšanas dienas. Spriedumu tiesa pamatojusi ar tālāk minētajiem argumentiem.

[5.1] Ņemot vērā Administratīvā procesa likuma 250. panta otro daļu, izskatot V.S. sūdzību, tiesai jāpārbauda, vai saskaņā ar Imigrācijas likuma 36. panta pirmās daļas 4. punktu bija anulējama pieteicēja pastāvīgās uzturēšanās atļauja Latvijas Republikā.

[5.2] Lietā nepastāv strīds par to, ka V.S. 2003. gadā Latvijas Republikā pirmo reizi ieceļojis tikai 13. jūlijā, kad no kalendārā gada sākuma bija pagājuši vairāk ne kā seši mēneši, taču lietā pastāv atšķirīgi viedokļi par sešu mēnešu termiņa sākumu.

[5.3] Atbilstoši likuma „Par likumu un citu Saeimas, Valsts prezidenta un Ministru kabineta pieņemto aktu izsludināšanas, publicēšanas, spēkā stāšanās kārtību un spēkā esamību” 9.pantam normatīvajiem aktiem nav atpakaļejoša spēka, izņemot īpaši likumā noteiktos gadījumus. Imigrācijas likums stājās spēkā 2003. gada 1. maijā un šā likuma pārejas noteikumos nav paredzēts piešķirt šā likuma normām atpakaļejošu spēku. Tādējādi Imigrācijas likumam nav atpakaļejoša spēka un tā normas piemērojamas ar 2003. gada 1. maiju. Līdz ar to atzīstams, ka Imigrācijas likuma 36. panta pirmās daļas 4. punktā noteiktais sešu mēnešu termiņš skaitāms no Imigrācijas likuma spēkā stāšanās dienas 2003. gada 1. maijā. Savukārt līdz ar to V.S. nav bez pārtraukuma uzturējies

ārpus Latvijas Republikas vairāk par sešiem mēnešiem kalendāra gada laikā un tādēļ pastāvīgās uzturēšanās atļaujas anulēšana viņam nav pamatota.

[5.4] Lietā konstatējams, ka V.S. laikā no 2001. gada 25. jūnija līdz 2003. gada 13. jūlijam nav uzturējies ārpus Latvijas ilgāk nekā gadu bez pārtraukuma vai ar pārtraukumiem piecu gadu laikā ilgāk nekā divarpus gadus. Tādējādi nebija pamata V.S. anulēt uzturēšanās atļauju, arī pamatojoties uz likuma „Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijā” 37.panta 1.punktu.

[5.5] Pieteikums tiesā iesniegts par nelabvēlīga administratīvā akta atcelšanu, līdz ar to, atceļot pārsūdzēto administratīvo aktu, tiek atjaunots iepriekšējais stāvoklis un V.S. jau 1998. gadā izdotā pastāvīgās uzturēšanās atļauja.

[5.6] Nav pamatots arguments, ka pieteikumu pieteicēja V.S. vārdā iesniedzis S.S. – persona, kura nebija tam pilnvarota –, kas savukārt ir pamats tiesvedības izbeigšanai, jo saskaņā ar Civillikuma 2325. un 2329. pantu atzīstams, ka S.S. rīcība, iesniedzot pieteikumu Administratīvajā rajona tiesā, atzīstama par neuzdotu lietvedību, savukārt V.S. 2004. gada 15. martā izsniegtā pilnvara – par apstiprinājumu šādai lietu vešanai, kā rezultātā attiecībā uz V.S. lietu vešanu administratīvajā tiesā jau no pieteikuma iesniegšanas brīža piemērojami pilnvarojuma līguma noteikumi.

[6] Par Administratīvās apgabaltiesas spriedumu kasācijas sūdzību iesniegusi PMLP. Kasācijas sūdzībā PMLP lūgusi Administratīvās apgabaltiesas 2004. gada 8. novembra spriedumu atcelt un lietu nosūtīt jaunai izskatīšanai apelācijas instances tiesai. Minētos lūgumus kasācijas sūdzības iesniedzēja pamatojusi ar tālāk minētajiem argumentiem.

[6.1] Tiesa nepamatoti atzinusi, ka PMLP nebija pamata anulēt V.S. pastāvīgās uzturēšanās atļauju, pamatojoties uz likuma „Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijā” 37.panta 1.punktu, jo PMLP, atsaucoties uz šo tiesību normu 2003. gada 22. jūlija vēstulē Nr. 24/UA-5-2185, lēmumu konkrētajā lietā nav pieņēmusi. Tādējādi tiesas secinājums ir arī nepamatots, pretrunīgs un liecina par to, ka tiesa PMLP apelācijas sūdzības argumentus pēc būtības nemaz nav vērtējusi.

[6.2] Tiesa nav apsvērusi Imigrācijas likuma 36. panta pirmās daļas 4. punktā izteiktās tiesību normas intertemporālo piemērojamību, kā arī šo tiesību normu nepareizi interpretējusi, jo, pirmkārt, no pašas tiesību normas satura izriet, ka ārzemnieka prombūtnes termiņš tiek skaitīts kalendāra gada laikā. Otrkārt, šajā tiesību normā ietvertais normas mērķis – anulēt pastāvīgās uzturēšanās atļaujas gadījumos, kad ārzemnieks noteiktu laika periodu bez attaisnojoša iemesla uzturas ārpus valsts –

pastāvēja arī pirms 2003. gada 1. maija, t.i., likuma „Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā” 37.panta 1.punktā. Konkrētajā lietā Imigrācijas likuma 36. panta pirmās daļas 4. punktā izteiktā tiesību norma ir attiecināma uz apstākļiem, kas radās, spēkā esot agrākam likumam un turpinājās arī pēc jaunā likuma spēkā stāšanās, t.i., ievadītiem jeb turpinātiem apstākļiem.

[6.3] Tiesa nav pilnīgi noskaidrojusi visus lietas apstākļus un nav devusi tiem atbilstošu juridisko vērtējumu, jo, ņemot vērā pastāvīgās uzturēšanās atļaujas raksturu, tā tiek izsniegta tiem ārzemniekiem, kuriem Latvijas Republikā ir nepieciešams uzturēties pastāvīgi. Savukārt, lai īslaicīgi uzturētos Latvijas Republikā pietiekami ir ar vīzu un termiņuzturēšanās atļauju. Konkrētajā lietā no lietas materiāliem konstatējams, ka V.S. ārpus Latvijas Republikas uzturas praktiski visu laiku, izņemot īslaicīgu ierašanos, lai apciemotu vecākus.

[6.4] Tiesa nepareizi piemērojusi Civillikuma 2325. un 2329. panta tiesību normas administratīvajā lietā, jo tiesai konkrētajā gadījumā, vērtējot jautājumu par pilnvarojumu, bija jāpiemēro Administratīvā procesa likuma normas, kas ir speciālās tiesību normas attiecībā pret Civillikumu. Administratīvā procesa likums nosaka pilnvarojuma nepieciešamību, ja persona iesniedz pieteikumu citas personas vārdā.

[7] Administratīvo lietu departaments saņēmis V.S. paskaidrojumus, kuros viņš norādījis lietas faktiskos apstākļus un lūdzis atjaunot viņam pastāvīgo uzturēšanās atļauju Latvijas Republikā.

[8] Tiesas sēdē PMLP pārstāve uzturēja iesniegto kasācijas sūdzību, V.S. pārstāvis lūdza to noraidīt.

Motīvu daļa

[9] Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 103. panta otrajai daļai tiesa pati (*ex officio*) objektīvi noskaidro lietas apstākļus un dod tiem juridisku vērtējumu. Atbilstoši 250. panta pirmās daļas 2. punktam tiesa taisa spriedumu, pārbaudījusi, vai administratīvais akts atbilst materiālo tiesību normām.

Apgabaltiesa, pārbaudot PMLP izdotā administratīvā akta tiesiskumu, ir ņēmusi vērā likuma „Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā” 37. panta 1. punktu un Imigrācijas likuma 36. panta pirmās daļas 4. punktu.

Likuma „Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā” 37. panta 1. punkts noteic, ka uzturēšanās atļauja uzskatāma par nederīgu, ja persona bez pārtraukuma uzturas ārpus Latvijas vairāk nekā gadu vai piecu gadu laikā ar pārtraukumiem uzturējusies ārpus Latvijas vairāk nekā divarpus gadus, izņemot gadījumus, kad persona var pierādīt, ka tas noticis no tās neatkarīgu iemeslu dēļ.

Imigrācijas likuma 36. panta pirmās daļas 4. punkts noteic, ka pastāvīgās uzturēšanās atļauju anulē, ja ārzemnieks bez pārtraukuma uzturas ārpus Latvijas vairāk par sešiem mēnešiem kalendāra gada laikā, izņemot gadījumu, kad prombūtne pieteikta Ministru kabineta noteiktajā kārtībā, kā arī tad, ja ārzemnieks var pierādīt, ka prombūtnei bijis attaisnojošs iemesls.

Imigrācijas likums stājās spēkā 2003. gada 1. maijā un ar tā spēkā stāšanos spēku zaudēja likums „Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā”.

Apgabaltiesa spriedumā ir vērtējusi, vai PMLP ir pamatoti piemērojusi Imigrācijas likumu un nonākusi pie secinājuma, ka tā kā konkrētajā gadījumā likumam nav atpakaļejoša spēka, PMLP Imigrācijas likuma normas ir piemērojamas tikai sākot no 2003. gada 1. maija, līdz tam ir piemērojamas likuma „Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā” normas. Savukārt, pārbaudot administratīvā akta atbilstību likumam „Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā” līdz 2003. gada 1. maijam un Imigrācijas likumam pēc 2003. gada 1. maija, apgabaltiesa nonāca pie secinājuma, ka nebija pamata anulēt pieteicējam uzturēšanās atļauju. Tādējādi apgabaltiesa atbilstoši Administratīvā procesa likumam noskaidroja lietas apstākļus, deva tiem juridisku vērtējumu un secināja, ka administratīvais akts neatbilst materiālo tiesību normām.

Ņemot vērā iepriekšteikto, nepamatots ir kasācijas sūdzības arguments, ka tiesa nepamatoti atsaukusies uz likumu „Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā”.

[10] Nepamatots ir arī kasācijas sūdzības arguments, ka tiesa nav apsvērusi Imigrācijas likuma normu intertemporālo piemērojamību. Apgabaltiesa ir vērtējusi, kādos gadījumos tiesību normai ir atpakaļejošs spēks un pamatoti secinājusi, ka šajā gadījumā Imigrācijas likuma normas piemērojamas tikai ar 2003. gada 1. maiju (sk. 5.3. punktu).

[11] Nepamatots ir kasācijas sūdzības arguments, ka Imigrācijas likuma 36. panta pirmās daļas 4. punktā ietvertā tiesību norma (sk. 9. punktu) ir attiecināma uz apstākļiem, kas radās spēkā esot agrākam likumam, tas ir, ievadītiem jeb turpinātiem apstākļiem.

Pastāvīgās uzturēšanas atļaujas anulēšana atbilstoši Administratīvā procesa likumam, kā arī Ministru kabineta 1995. gada 13. jūnija noteikumiem Nr. 154 “Administratīvo aktu procesa noteikumi” (turpmāk – Administratīvo aktu procesa noteikumi), kas bija spēkā pārsūdzētā lēmuma izdošanas brīdī, ir uzskatāma par iepriekš izdotā tiesiska un labvēlīga administratīvā akta atcelšanu.

Atbilstoši Administratīvo aktu procesa noteikumu 84. punktam adresāta interesēm labvēlīgu tiesisku administratīvo aktu iestāde varēja atcelt vairākos gadījumos, taču neviens no gadījumiem neparedzēja iespēju atcelt administratīvo aktu sakarā ar to, ka jaunais likums attiecas uz ievadītiem apstākļiem.

Viens no administratīvā akta atcelšanas gadījumiem atbilstoši Administratīvo aktu procesa noteikumu 84.1. apakšpunktam un administratīvā procesa likuma 85. panta otrās daļas 1. punktam ir, ka administratīvā akta atcelšanu pieļauj tiesību norma (atcelšanas nosacījums).

Pastāvīgās uzturēšanās atļauja pieteicējam tika izdota ar atcelšanas nosacījumu, kas izrietēja no likuma „Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā” 37. panta 1. punkta, kas noteica: „Uzturēšanās atļauja uzskatāma par nederīgu, ja persona bez pārtraukuma uzturas ārpus Latvijas vairāk nekā gadu vai piecu gadu laikā ar pārtraukumiem uzturējusies ārpus Latvijas vairāk nekā divarpus gadus, izņemot gadījumu, kad persona var pierādīt, ka tas noticis no tās neatkarīgu iemeslu dēļ.” Šis nosacījums attiecībā uz pieteicēju nebija iestājies, tādēļ nosacījuma dēļ uzturēšanās atļauju anulēt nebija pamata.

Gan Administratīvo aktu procesa noteikumu 84.3. apakšpunkts, gan Administratīvā procesa likuma 85. panta otrās daļas 4. punkts paredz administratīvā akta atcelšanu arī sakarā ar tiesisko apstākļu maiņu, taču tādā gadījumā administratīvā akta atcelšanai jābūt pamatotai ar lietderības apsvērumiem. Konkrētajā gadījumā šāda pamatojuma nav.

[12] Likuma „Par ārvalstnieku un bezvalstnieku ieceļošanu un uzturēšanos Latvijas Republikā” 37. panta 1. punkts, kas paredzēja, kādos gadījumos uzturēšanās atļauja uzskatāma par nederīgu (līdzīgi kā tagad Imigrācijas likuma 36. pants nosaka, kādos gadījumos uzturēšanās atļauju var anulēt), par noteicošo kritēriju paredzēja laika

posmu, kurā persona uzturējusies ārpus Latvijas Republikas. Likums neparedzēja, ka iestādei un tiesai jāvērtē, vai personai ir nepieciešams pastāvīgi uzturēties tajā valstī, kas izsniegusi pastāvīgās uzturēšanās atļauju. Tāpēc tiesai nebija šie apstākļi jānoskaidro un nebija jādod tiem juridiskais vērtējums.

[13] Pamatota ir norāde kasācijas sūdzībā, ka pieteicēja interešu pārstāvība tiesā bija jānoformē atbilstoši Administratīvā procesa likumam, bet konkrētajā gadījumā pilnvara tika izdota vēlāk – pēc pieteikuma iesniegšanas un pieņemšanas tiesā.

Atbilstoši Administratīvā procesa likuma 191. panta pirmās daļas 7. punktam, ja pieteikumu iesniedz personai, kurai nav tiesību iesniegt pieteikumu, tiesnesis to atsakās pieņemt. Konkrētajā gadījumā tiesnesei bija jāatsakās pieņemt S.S. parakstīto pieteikumu. Taču tiesnese no pieteikuma nevarēja izsecināt, ka pieteikumu ir parakstījis nevis pieteicējs, bet cita persona, tāpēc pieteikumu pieņēma. Savukārt 2004. gada 23. martā, kad lieta tika izskatīta tiesas sēdē, V.S. pilnvara jau bija iesniegta. Tādējādi secināms, ka kaut arī V.S. S.S. rakstveida pilnvaru uz pieteikuma iesniegšanas dienu izdevis nebija, pieteikuma iesniegšana viņa vārdā nepārprotami atbilda V.S. gribai.

Vācijas Administratīvā tiesas procesa likuma komentāros norādīts, ka, ja pilnvara tiek iesniegta līdz tiesas sprieduma pieņemšanai, tās sākotnējais trūkums tiek labots ar atpakaļejošu spēku. Tas attiecas pat uz tādu gadījumu, kad tiesnesis ir noteicis termiņu pilnvaras iesniegšanai, bet persona to ir nokavējusi, ja vien tiesa bez kavēšanās līdz tam jau nav pieņēmusi nolēmumu. Vienīgais izņēmums no iepriekšminētā ir gadījums, kad pieteikumu iesniedz personai bez rīcībasspējas (sk.: Kopf F.O. Verwaltungsgerichtsordnung. 9., neubearbeitete Auflage. München, : Verlag C.H.Beck, 1992, S. 692.).

Kā uzskata Administratīvo lietu departaments, ievērojot privātpersonas tiesību ievērošanas principu, kā arī ņemot vērā apstākli, ka V.S. pieteikuma iesniegšanas brīdī atradās ārpus Latvijas, konkrētajā gadījumā ar pilnvaras vēlāku iesniegšanu tās sākotnējais trūkums tika labots ar atpakaļejošu spēku, bet pieteikuma iesniegšana bez rakstveida pilnvaras nav radījusi nekādas tiesiskās sekas uz apgabaltiesas sprieduma tiesiskumu.

[14] Ņemot vērā iepriekš minētos argumentus, Administratīvo lietu departaments secina, ka apgabaltiesas spriedums ir tiesisks un pamatots.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 348. panta 1. punktu, 346. pantu,
Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Administratīvo lietu departaments

n o s p r i e d a

Administratīvās apgabaltiesas 2004. gada 8. novembra spriedumu atstāt negrozītu,
bet Pilsonības un migrācijas lietu pārvaldes kasācijas sūdzību noraidīt.

Spriedums nav pārsūdzams.

Tiesas sēdes priekšsēdētājs senators	V. Jonikāns
senatore	J. Briede
senatore	V. Krūmiņa
senatore	I. Skultāne
senatore	E. Vernuša
senatore	G. Višņakova